

कुशमा नगरपालिकाको दशौँ नगरसभामा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को नीति तथा कार्यक्रम

कुशमा नगरपालिकाको दशौँ नगरसभाका

सदस्य ज्यूहरु,

कुशमा नगरपालिकाको यस गरिमामय नगर सभाको दशौँ अधिवेशनमा नगरसभाका सदस्य ज्यूहरुलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु ।

नगर प्रमुखको रूपमा आ.व. २०८०/०८१ को नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरेको छु । राष्ट्रको आर्थिक सामाजिक साँस्कृतिक रूपान्तरण र राजनीतिक परिवर्तनका लागि इतिहासका विभिन्न कालखण्डमा भएका आन्दोलनमा जीवन उत्सर्ग गर्ने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरुप्रति उच्च सम्मानका साथ भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु ।

“समृद्ध सुन्दर कुशमा नगर” को परिकल्पनालाई आत्मसाथ गरी नगरको विकास, सुशासन र समृद्धि कायम गर्नका लागि नागरिकले अनुभूत गर्ने गरी दुरगामी र महत्वपूर्ण प्रभाव पार्ने कार्यक्रम निरन्तर रूपमा गरिएको छ । कुशमा नगरपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माणको लागि जग्गा उपलब्ध गराउन सहयोग पुर्याउने जिल्ला प्रशासन कार्यालय र जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय पर्वत, गृह मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयप्रती हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । नगरवासीका तमाम अपेक्षा र चाहनाको प्रतिबिम्ब हुने गरि नागरिकको सबैभन्दा नजिकको अभिभावक र सरकारको भूमिका निर्वाह गर्ने दिशामा नगरवासी र सम्पूर्ण सरोकारवाला निकायबाट भएको साथ सहयोग, सहकार्य र समन्वयका लागि कुशमा नगरपालिका धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

स्थानिय जनताको सार्वभौम अधिकारलाई मध्यनजर गर्दै चुस्त, दुरुस्त र प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्न स्थानिय सरकारको हैसियतले विभिन्न संरचनागत, नीतिगत, कानुनी, प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकीय कार्य सम्पादन गर्दै आइरहेको छ ।

निरन्तरता दिनुपर्ने विगतदेखि संचालित आवश्यक कार्यक्रमहरुको निरन्तरता दिदै नगरसभा, नगरकार्यपालिका, शाखा र वडास्तरबाट सम्पादन गर्नुपर्ने काम कारवाहीलाई प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न प्राथमिकता दिइएको छ । कार्यपालिका अन्तर्गतका विषयगत समितिहरुको भूमिकालाई थप प्रभावकारी र सक्रिय हुने संस्थागत पद्धतिको विकास गरिएको छ । जनतासँग प्रत्यक्ष सम्पर्क रहने वडा कार्यालयहरुको क्षमता विकास र श्रोत साधनमा वृद्धि गरी प्रणालीको विकास गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने कार्यलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

विषयगत क्षेत्रहरुका लागि विशेष नीति तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । जसको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट नगरको आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक, भौतिक लगायत समग्र विकासमा टेवा पुग्ने विश्वास गरेको छु ।

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

➤ अब म, कुशमा नगरपालिकाको आ.व. ०७९/०८० को वार्षिक नीति कार्यक्रम र त्यस अनुसार पारित भएका बजेटका अपेक्षित लक्ष्य, कार्यान्वयन पछि भएका उपलब्धि, कार्यान्वयनमा थपिएका चुनौतीहरु बीच प्राप्त भएका केहि महत्वपूर्ण प्रगतिहरु समीक्षात्मक रूपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

- कुश्मा नगरपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माणको लागि जिल्ला समन्वय समितिको हाताभित्र रहेको जग्गा नगरपालिकाको भोगाधिकार भित्र ल्याई प्रशासकीय भवन निर्माणको टेन्डर प्रक्रिया अगाडि वढाउन थालिएको छ ।
- कुश्मा नगरपालिका भित्रका वडा नं ३, ९ र १३ को भवन निर्माणको कार्य सम्पन्न भैसकेको छ । वडा नं १, ७ र १४ को वडा कार्यालय भवन निर्माणको कार्य प्रक्रिया गत आ.व. मा अगाडि बढाइएको र जग्गा व्यवस्थापन भएका वडाहरूको भवन निर्माणको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको छ ।
- कर्मचारीको उत्प्रेरणा र मनोबल बढाउनका लागि नगरपालिकामा लामो समयदेखि कार्यरत रहँदै आएका १८ जना कर्मचारीहरूको वृत्ति विकास/स्तरवृद्धि गर्ने कार्य गरिएको छ ।
- कुश्मा नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई आ-आफ्नो काम कर्तव्य र अधिकारको विषयमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम गरिएको छ ।
- दलित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्रोत साधनमा पहुँच पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ नगरपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूमा दलित सशक्तिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ ।
- नगरपालिकाका १४ वटै वडाका सबैभन्दा जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान तथा विपन्न जेष्ठ नागरिकलाई दैनिक आवश्यक पर्ने सामग्री वितरण गरिएको छ ।
- आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा विपन्न महिलाहरूको सरकारी सेवामा आकर्षित गर्नका लागि अनलाइन लोकसेवा तयारी कक्षा सम्पन्न गरिएको छ ।
- यसै वर्षदेखि नगरपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूमा अनलाइन व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रक्रिया सम्पन्न भएको छ ।
- नगरपालिकाका वडा कार्यालयहरूलाई मजवुत बनाउन आफ्नै प्रशासनिक भवन नरहेका वडाहरूमा प्रशासनिक भवनको व्यवस्थाका लागि पहल गर्दै भवन निर्माणलाई प्राथमिकता साथ अगाडि बढाइएको छ ।
- SEE मा ३.६५ वा सो भन्दा वढी जि.पि.ए. प्राप्त गर्ने विद्यार्थी प्रति महिना अक्षरूपी पच्चिस सयका दरले उच्च शिक्षा अध्ययनको लागि छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको छ ।
- नगरभित्र रहेमा विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको प्रतिभा पहिचान तथा खेल सचेतना वृद्धि गरी नगरस्तरीय खेलाडी उत्पादन गर्न राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन गरिएको छ ।
- नगर क्षेत्रभित्र विद्यार्थीको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै मूल्यांकन पद्धतिमा एकरूपता ल्याउन यही आर्थिक वर्षबाट कक्षा १ देखि ११ सम्मको नगरस्तरीय वार्षिक परीक्षा सञ्चालन गरिएको छ ।
- आधारभूत तहमा कक्षा १ देखि ६ सम्मका सामूदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको उपस्थिति दर वृद्धि गर्न साथै गुणस्तरीय तथा पोषणयुक्त खाजाको सुनिश्चितता गर्न ५ हजार विद्यार्थीको लागि दिवा खाजा उपलब्ध गराइएको छ ।
- स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट टाढा रहेका नागरिकलाई घरदैलोमा नै सेवा प्रदान गर्नका लागि कुश्मा नगरपालिका वडा नं १२ ठूलीपोखरीमा वृहत निशुल्क स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिएको छ ।
- नगरपालिका भित्रका ५ वर्षमूनीका सम्पूर्ण बालबालिकालाई विभिन्न रोग विरुद्ध खोप दिई पूर्ण खोप सुनिश्चितता तथा दिगोपना घोषणा गरिएको छ ।
- नसर्ने रोग पहिचान तथा रोकथाम गर्नका लागि प्रति महिना हरेक स्वास्थ्य संस्थाबाट क्लिनिक सेवा संचालन गरिएको छ ।

- संस्थागत सुत्केरीको संख्या बढाई घरमा हुने सुत्केरीको संख्या शून्यमा पुऱ्याउन मातृ तथा शिशु मृत्युदर कम गराउन सुत्केरीसँग उपप्रमुख कार्यक्रम संचालन गरिएकोछ ।
- सबै वडाका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रविधिमैत्री सेवा संचालन गर्नका लागि कम्प्युटर तथा इन्टरनेट सेवा जडान गरिएको छ ।
- सहकारी संस्थाहरुको तथ्याङ्क तथा विवरणलाई अद्यावधिक गर्नका लागि कुश्मा नगरपालिका कार्य क्षेत्र भएका सहकारीका व्यवस्थापकहरुलाई कोपोमिस (COPOMIS) सम्बन्धी तालिम संचालन गरिएको छ ।
- सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम अन्तर्गत १३१ वटा खरको छानाको घरलाई विस्थापित गरी टिनको छाना प्रदान गर्ने कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ ।
- स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेको संभावित करको दायरा विस्तार गर्न र स्वतःस्फूर्त रूपमा कर तिर्ने बानीको विकास गर्न सरोकारवालाबीच अभिमुखीकरण/अन्तरक्रिया तथा छलफल कार्यक्रम गरिएको छ ।
- पशु तथा पंक्षीजन्य उत्पादनलाई वृद्धि गर्नका लागि उपचार तथा नश्ल सुधार (AI) कार्यक्रम, घाँस विकास कार्यक्रम, परजिवि नियन्त्रण कार्यक्रम, औषधी खरिद र गोठ/ खोर सुधारको कार्य गरिएको छ ।
- कृषकहरुको उत्पादनमा वृद्धि गर्नका लागि नगर स्तरीय पशुपंक्षी सम्बन्धी तालिम तथा कुखुराको मासु, अण्डा प्रवर्द्धन कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ ।
- आयआर्जन वृद्धि गरी आर्थिक अवस्था सुदृढ गर्ने उद्देश्यले नगरभित्रका विपन्न एकल महिलालाई अनुदानमा बाखा वितरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ ।
- नगरपालिकाका वडा नं ७ र ९ मा निर्माणाधिन जेष्ठ नागरिक केन्द्र निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ ।
- बजार क्षेत्रका भित्री सडकहरुको कालोपत्रे तथा ढल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धन गर्नका लागि गुप्तेश्वर गुफादेखि सिस महलसम्मको पदमार्ग निर्माणको कार्य निरन्तर भइरहेको छ ।
- संघ सरकारको सहयोगमा कुश्मा नगरपालिकाको वडा नं ६ मा सुविधा सम्पन्न आधुनिक बसपार्क निर्माणको कार्य तिब्रताका साथ अगाडि बढिरहेको छ ।
- गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) अन्तर्गत नगरपालिका भित्रका नयाँ तथा पुराना उद्यमीहरुलाई क्षमता स्तरोन्नति कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।
- गरिवी निवारणका लागि नगर प्रमुखसँग उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम सञ्चालनको भएको छ ।
- कृषकलाई व्यवसायीकरणतर्फ अगाडी बढाउन फलफूल कार्यक्रम अन्तर्गत केरा खेती, कागती, ओखर खेती विस्तार कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।
- खाद्यान्न तथा तरकारीको उत्पादन बढाउन मकै पकेट तथा तरकारी पकेटको कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
- रैथाने बालीको प्रवर्द्धन, संरक्षण र विस्तारका लागि रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
- कुश्मा नगरलाई महमा आत्मनिर्भर बनाउन मौरीगोला तथा मौरीघार वितरण तथा मौरीपालन तालिम कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

- कृषिमा उत्पादन बढाउन माटो परिक्षण, भकारो सुधार, प्लाष्टिक घर निर्माण र मिनिटिलर वितरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।
- रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचिकृत भएका ९२१ जना बेरोजगार व्यक्तिहरू मध्ये २१५ जनालाई न्यूनतम १०० दिनको रोजगारी प्रदान गर्ने काम सम्पन्न भएको छ ।
- उक्त कार्य सम्पन्न गर्ने क्रममा नगरपालिका भित्रका सबै वडाका विभिन्न स्थानमा गोरेटो बाटो निर्माण, नाली तथा झाडी सरसफाई र विभिन्न प्रकृतिका पूर्वाधार मर्मतका कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- कुश्मा नगरपालिका भित्रका संपूर्ण वडामा मेलमिलापकर्ता छनोट गरी मेलमिलाप सम्बन्धी आधारभूत तालिम कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।
- मनसुनजन्य विपद् तथा आगलागिजन्य विपद्बाट प्रभावित १११ जना लाभग्राहीसँग सम्झौता गरी निजी घर/आवासको पुननिर्माण र पुनस्थापना गर्ने कार्य अगाडी बढेको छ ।
- स्थानीय स्रोत र साधनको प्रभावकारी परिचालन गरि प्राप्त उपलब्धिको समतामूलक वितरण र वातारणमैत्री विकासमा केन्द्रित हुँदै स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा उल्लेखित काम कर्तव्य र अधिकारको सीमा भित्र रही कार्य सम्पादन गर्ने, नगरपालिकाको वित्तीय अधिकारक्षेत्रका मार्गदर्शनहरूको अवलम्बन गर्ने एवम् योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनलाई केन्द्रमा राखेर नेपालको संबिधानको धारा ६० बमोजिम नीति कार्यक्रम निर्माण गरि प्रस्तुतिको चरणमा रहेका छौं ।

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरू,

उल्लेखित पृष्ठभूमिमा कुश्मा नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि निम्न बमोजिमका नीतिहरू अवलम्बन गर्नेछ । अव म आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

क) कृषि विकासतर्फ

१. कृषि बिमालाई प्रोत्साहन गर्दै उत्पादित उपभोग्य वस्तुहरूको बिक्री वितरणको लागि कृषि हाटबजार, उपज संकलन केन्द्र निर्माण र व्यवस्थापन गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
२. प्रत्येक वडामा एउटा नमुना कृषि फर्म सञ्चालनका लागि नगरपालिकाको तर्फबाट अनुदान दिने व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।
३. नगरपालिकाको परम्परागत पहिचानको रूपमा रहेका रैथाने उत्पादनमा रहेका बाली उत्पादन, संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाइनेछ ।
४. सहि तथ्याङ्कबाटै कृषि विकासको कार्य अगाडि बढ्ने हुँदा कुश्मा नगरपालिकाभित्रका वडाहरूको जमिन र सिँचाईको अवस्था, बजार पूर्वाधार, नर्सरी, एग्रोभेट, स्थानीय तहमा दर्ता भएका कृषि सहकारी, कृषक समूह तथा कृषि फर्म उद्यमहरूको विवरण सहितको पालिकास्तरीय कृषि प्रोफाइल तयार गरिनेछ ।
५. बिउ बिजनको वितरण तथा खरिदमा सहुलियत प्रदान गरिनेछ, कृषिको यान्त्रिकरण, बजारीकरण, व्यवसायीकरण र विविधीकरण मार्फत कृषिमा आत्मनिर्भर नगर निर्माण गरिनेछ । कृषिमा यान्त्रीकरणका लागि आवश्यक अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।

६. कुशमा नगरपालिका भित्रका वडाहरूमा कागती खेती उत्पादन र बजारीकरणमा जोड दिइनेछ ।
७. क्लस्टरमा आधारित मौरीपालन व्यवसाय संचालन गरि कुशमा नगरलाई महमा आत्मनिर्भर बनाइनेछ ।
८. बालीमा लाग्ने रोग किराको पहिचान गरी बाली संरक्षणको लागि पालिकाभित्र प्लान्ट क्लिनिक सञ्चालन गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
९. रासायनिक बिषादीको प्रयोगले गर्दा बातावरण, माटो र उपभोक्ता, नगरवासीको स्वास्थ्यमा परेको असरलाई क्रमशः न्यूनीकरण गर्न जैविक बिषादी प्रयोग सम्बन्धि आवश्यक अध्ययन गरिनेछ ।
१०. स्थानीय उत्पादनको प्रचार र आन्तरिक तथा बाह्य क्षेत्रमा समेत बजारीकरण गरिनेछ, नगरपालिका भित्रका विभिन्न क्षेत्रमा उत्पादन हुने कृषि उपजहरूको बजार पहुचको लागि निर्माण भएका कृषि उपज संकलन केन्द्रहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
११. कृषिजन्य वस्तुहरूको बजारीकरणको व्यवस्था सहित गहुँ, मकै, धान तथा तरकारीको उत्पादन बढाउन पकेट क्षेत्र विकासको घोषणा र बाली विमा विस्तार गरिनेछ ।
१२. आकस्मिक बाली संरक्षण सेवालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

ख) पशुपंक्षी विकासतर्फ

१३. पशुपंक्षी तथा मत्स्य पालनलाई व्यवसायिक, प्रविधियुक्त, प्रतिस्पर्धी र मापन योग्य बनाई उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन उत्प्रेरित गर्न उच्च प्रतिफल दिने उन्नत नक्षका पशुपंक्षीको स्रोत केन्द्र स्थापना गर्दै उच्च उत्पादनका स्थानीय नक्षका पशुपंक्षीहरू यथास्थानमा संरक्षण गरिदै लगिनेछ ।
१४. नगरभित्र दर्ता भएका पशु तथा पंक्षी बधशाला स्थलमा मात्र बध गर्ने प्रवन्ध मिलाउने ।
१५. पशुपंक्षीको दानामा प्रयोग हुने मकै, भटमास जस्ता बालीहरू र घाँस खेतीको प्रवर्द्धन गरी गुणस्तरीय पशु आहाराको उपलब्धता बढाइने छ । पशुपंक्षीपालन व्यवसायलाई यान्त्रीकरण गर्न सहयोग गरिनेछ ।
१६. कृत्रिम तथा प्राकृतिक गर्भाधान सेवा विस्तार गरि उन्नत नक्षका पशुहरूको संख्यामा वृद्धि गरिनेछ ।
१७. बधशाला देखि भान्सासम्म स्वच्छ एवम् स्वस्थ मासुजन्य परिकार, गोठदेखि ओठसम्म सफा स्वस्थ दुध कार्यक्रम अभियानका रूपमा संचालन गरिनेछ ।
१८. पशु स्वास्थ्य उपचारका लागि पशु सेवा केन्द्रलाई विस्तार गरी आधारभूत पशुपंक्षी प्रयोगशालाको स्थापना गरी विषय विज्ञबाट उपचार तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।
१९. पशु स्वास्थ्य उपचार तथा सेवा प्रवाहका लागि आवश्यकता अनुरूप प्राविधिकको व्यवस्था गरिनेछ र नियमित पशु स्वास्थ्य शिविरको संचालन गरिनेछ ।

२०. पशुमा देखिने विभिन्न रोग नियन्त्रणका लागि खोप कार्यक्रम संचालन गरिने छ । रेबिज रोगको संक्रमण कम तथा न्यूनीकरणका लागि **Zero Rabies by 2030** अवलम्बन गर्न जनचेतना, कुकुर बन्ध्याकरण तथा रेबिज खोप कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ ।
२१. नगरभित्र संचालित प्राविधिक शिक्षा (१८ महिने भेटेरीनरी, जेटिए तथा ३ वर्षे पशु विज्ञान) अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई सीप विकासका लागि **पढ्दै कमाउँदै** कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
२२. वडागत रूपमा पशुपालनमा देखिएका समस्याको पहिचान गरी आकस्मिक सेवालालाई चुस्त दुरुस्त राख्न योजना तर्जुमा कार्यक्रम आयोजना गरी आवश्यक नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२३. पशुपालनमा देखिने समस्याको समयानुकूल पहिचान र समाधान गर्न **किसानसँग नगर प्रमुख** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२४. वडा नं ७ मा रहेको गौशालालाई व्यवस्थित गर्न पहल गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

ग) शिक्षा, युवा तथा खेलकुदतर्फ

२५. नगरपालिका भित्र रहेका विद्यालयहरूलाई विद्यार्थी संख्याका आधारमा मर्ज गरिनेछ । कुशमा नगरपालिका वडा नं २ स्थित रहेको श्री हिमालय माध्यामिक विद्यालयमा प्राविधिक धारको शिक्षा संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।
२६. नगरभित्रका स्थायी स्वीकृत दरबन्दी भएका सामुदायिक विद्यालयहरूमा खुल्ला प्रतिष्पर्धाबाट प्रधानाध्यापक चयन गरिनेछ ।
२७. माध्यामिक विद्यालयहरूमा स्मार्ट विद्यालयको कार्यक्रम लागू गरिनेछ ।
२८. जीवनोपयोगी, आधुनिक, व्यावसायिक एवं प्रविधियुक्त शिक्षामा जोड दिइ सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार गरिनेछ ।
२९. विद्यालयस्तरमा नैतिक शिक्षा समावेश गरि कक्षा सञ्चालन गर्न आवश्यक नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३०. स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी लागू गरिनेछ ।
३१. सिकाइमैत्री कक्षाकोठा र विद्यालय संरचना, न्यूनतम मापदण्ड निर्माणमा जोड दिइनेछ । वडा नं. ५ मा रहेको बडागाउँचौरलाई स्तरोन्नती गरी सुविधा सम्पन्न खेलमैदान निर्माण गरिनेछ ।
३२. विद्यालयमा अध्ययनरत छात्रा महिनावारी हुँदा अनुपस्थित रहने अवस्था हटाउन घर परिवार र छात्रालाई विशेष जनचेतना कार्यक्रम ल्याइनेछ भने छात्राहरूलाई प्रोत्साहन गर्न एवम् विद्यालयमा नियमितता बढाउनको लागि सेनेटरी प्याड वितरण गर्ने कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइनेछ ।
३३. प्राविधिक धारका विद्यालयलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
३४. सरकारी कोषबाट तलब भत्ता तथा सेवा सुविधा लिने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि र कर्मचारीका बालबच्चालाई सामुदायिक विद्यालयमा पठनपाठन गराउन प्रेरित गरिनेछ ।

३५. सबै विद्यालयमा ईमेल, इन्टरनेट तथा विद्युतीय हाजिरी जडान गरी विद्यालयलाई सूचना प्रविधिमैत्री गराइनेछ। अङ्ग्रेजी माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरूलाई क्रमश माथिल्लो कक्षामा विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ।
३६. विद्यार्थीहरूलाई विद्यालयमा नियमित रूपमा उपस्थित गराउन, पठनपाठनमा निरन्तर अभिप्रेरित गर्न र शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि बालबिकास कक्षा देखि कक्षा ५ सम्मका सबै सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई दिवा खाजाको व्यवस्था मिलाइनेछ।
३७. प्रधानाध्यापकलाई प्रोत्साहन रकम थप गरिनेछ। प्रधानाध्यापकको नेतृत्व तथा प्रशासनिक क्षमता विकास तालिम, विद्यालय लेखापाल क्षमता विकास तालिम/कार्यशाला सञ्चालन गरिनेछ।
३८. उपप्रमुख संग विद्यार्थी प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। शिक्षासंग सम्बन्धित राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय दिवस समारोहमा प्रतियोगिता सञ्चालन, व्यवस्थापन र शैक्षिक क्यालेण्डर बमोजिम अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ।
३९. प्रारम्भिक बालबिकास केन्द्र, विद्यालय कर्मचारी र सहयोगीको तलब भत्तामा विगत वर्षमा दिइदै आएको थप रकमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४०. स्काउटको उद्देश्य अनुरूप युवा र बालबालिकालाई स्काउटिङ सम्बन्धी विभिन्न गतिविधिहरूमा सरिक गराउन आवश्यक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।
४१. नगर प्रमुख संग विद्यार्थी पहिचान कार्यक्रम अन्तर्गत गत आ.व.बाट प्रदान गरिएको एस.ई.ई. परिक्षामा जि.पि.ए. ३.६५ लाई यस आ.व. बाट जि.पि.ए. ३.६३ वा सो भन्दा बढी प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४२. बालबालिका र युवाहरूलाई लक्षित गरि खेलकुद प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना गरिनेछ। वडा स्तरमा स-साना खेल मैदान निर्माण गरि आवश्यक खेलकुद सामग्रीको प्रबन्ध गरिनेछ।
४३. शिक्षक दरबन्दी मिलानलाई निरन्तरता दिइनेछ। यसलाई शिघ्र कार्य सम्पादन गर्नका लागि प्राथमिक तहमा कार्यरत शिक्षकहरूका लागि स्वेच्छिक अवकाश प्रोत्साहन कार्यक्रम ल्याइने छ।

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरू,

घ) स्वास्थ्य सेवातर्फ

४४. कुश्मा नगरपालिका क्षेत्रभित्रबाट प्रसूती सेवा लिनका लागि स्वास्थ्य संस्थासम्म आवातजावातका लागि लाग्ने यातायात खर्च सम्बन्धित वडासंग समन्वय गरी उपलब्ध गराइनेछ।
४५. "स्वस्थ कुश्मा नगरपालिका" भन्ने नाराका साथ सबै नागरिकलाई सर्वसुलभ ढङ्गले आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच तथा गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्न संघीय, प्रदेश सरकार अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्थासंगको समन्वय तथा साझेदारीमा स्वास्थ्य क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन गरिनेछ। साथै गुड नेभर्स ईन्टरनेशनल नेपाल संगको साझेदारीमा स्वास्थ्य संस्थामा WASH-FIT परियोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ।
४६. सबै वडाका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा नेपाल सरकारले तोकेका ९८ प्रकारका औषधीहरूको वर्षभरिको आपूर्ति व्यवस्थापनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।

४७. सबै स्वास्थ्य चौकीको न्यूनतम सेवा मापदण्ड अनुसार तोकिएको भौतिक पूर्वाधार, फर्निचर, संचार प्रविधि, खानेपानी, सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापनको ब्यवस्था मिलाइने छ ।
४८. सम्भावित मातृ तथा नवशिशु मृत्युको जोखिम कम गर्न साझेदार संस्थाहरूको समन्वयमा ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम संचालन गरी घुम्ती सेवा मार्फत सबै गर्भवती महिलालाई सेवा प्रदान गरिनेछ । स्थानीय बर्थिङ्ग सेन्टरमा गर्भवती जाँच र सुत्केरी हुने महिलाहरूलाई विशेष प्रोत्साहन गरिनेछ ।
४९. गुणस्तरीय मातृ तथा नव शिशु स्वास्थ्य कार्यक्रम मार्फत स्वास्थ्य सेवा सुधार गरी मातृ तथा नव शिशु मृत्युदरमा कमी ल्याउन दक्ष प्रसुती तालिम, लामो अवधिको परिवार नियोजन साधन प्रवर्द्धन, मातृ शिशु हेल्पलाइन सेवा, निःशुल्क एम्बुलेन्स तथा यातायात सेवा उपलब्ध गराउने ब्यवस्था मिलाइने छ । सबै गर्भवती र सुत्केरीहरूको फोन मार्फत फलोअप सेवा बिस्तार गरिने छ । प्रत्येक बर्थिङ्ग सेन्टरमा कम्तिमा २ जना दक्ष प्रसुतीकर्मीको व्यवस्था रहने गरी २४ सै घण्टा सुरक्षित प्रसुती सेवाको उपलब्धता सुनिश्चित गरिनेछ । कुशमा स्वास्थ्य चौकी पाङ्गमा रहेको प्रसुती सेवा गृहको स्तरोन्नती लागत साझेदारीमा गरिनेछ । स्वास्थ्य संस्थाहरूको सुदृढीकरणका लागि आवश्यक भौतिक संरचनाको सुधार गरिनेछ ।
५०. नगर स्तरीय प्रयोगशालाको स्थापना गरी कुशमा नगरपालिकाका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट मलेरीया, टाईफाइड, क्षयरोग, डेङ्गु, कोभिड-१९ जस्ता महामारीजन्य रोग साथै नसर्ने रोगहरू मधुमेह, मुटु रोग जाँचको सेवा समुदाय स्तरसम्म बिस्तार गरिनेछ ।
५१. नागरिकको घरदैलोमा स्वास्थ्यकर्मी कार्यक्रमको माध्यमद्वारा नसर्ने रोग, जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य जाँच, बालबालिकाको पोषण अवस्थाको जाँच, गर्भवती तथा सुत्केरीको जाँच आदि सेवा बिस्तार गरि स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा बृद्धि गरिनेछ । यस कार्यक्रमको कार्यान्वयन जनप्रतिनिधि तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सहभागितामा गरिनेछ ।
५२. संस्थागत सुत्केरीको संख्या बढाई घरमा हुने सुत्केरीको संख्या शुन्यमा पुऱ्याउन मातृ तथा शिशु मृत्युदर कम गराउन सुत्केरीसँग उपप्रमुख कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५३. केन्द्र सरकारको क्षयरोग अन्त्य अभियानमा सहकार्य गर्दै कुशमा नगरपालिकामा क्षयरोग अन्त्यका लागि समुदायस्तर सम्म सक्रिय विरामी खोज पड्ताल कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५४. कुशमा नगरपालिका वडा नं १४ आर्थर डाँडाखर्कमा शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
५५. कुशमा नगरपालिका वडा नं. २ खुर्कोटमा शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण गरि सेवा संचालन गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

ड) पूर्वाधार, निर्माण र आवासतर्फ

५६. प्रशासनिक एवं चालु खर्च बढ्दै जाने र पुँजीगत तर्फको विनियोजन कम रहने परिपाटीले हाम्रा विकास निर्माणका कामहरू ओझेलमा पर्न सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिकाको

- आन्तरिक सक्षमता अभिवृद्धि गरी पूँजीगत तर्फको विनियोजनलाई दिगो तथा उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गरी उच्च प्रतिफल हासिल गर्न कुश्मा नगरपालिका प्रतिबद्ध रहनेछ ।
५७. नगरको गौरवको योजना अन्तर्गत दमुवा खोला-पाङ-खुर्कोट-अम्बोट सडक, दोबिल्ला-पकुवा सिल्मी-ठुलीपोखरी खौला कारबारे-आर्थरडांडाखर्क-पन्चासे सडक र कुश्मा-कटुवाचौपारी-पिपलटारी-खौला-कार्कीनेटा सडक कालोपत्रे कार्य क्रमश सम्पन्न गरिनेछ ।
५८. संघीय सरकार बाट यस आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को लागि समपूरक अनुदानमा प्राप्त भएका योजनाहरु कुश्मा नगरपालिकाको, वडा नं १० र १२ को थाउसे खोला- गहतेपोखरा-कार्कीनेटा सडक, वडा नं. ९ को भिरमुनी- रिमालचोक सडक, विशेष अनुदान तर्फ प्राप्त भएको वडा नं. ७ को खरेहा ज्येष्ठ नागरिक केन्द्रको निर्माण र वडा नं. ५ को गुप्तेश्वर पर्यटन प्रवर्द्धन केन्द्रलाई निरन्तर अगाडि बढाइनेछ ।
५९. संघ सरकारको सहयोगमा नगरपालिकाको वडा नं १ को नुवार सुवेदीथर माध्यमिक विद्यालय पूर्वाधार निर्माण, सहस्रधारा धाम सत्तल निर्माण र केटीचौर बुधेखोला —हिमालय मा.वि सडक निर्माण वडा नं २ को थानापति-छिपछिपे सडक, वडा नं ४ को गायत्री मन्दिर ध्यान केन्द्र तथा भौतिक निर्माणको कार्यलाई आगामी आ.वमा अगाडी वढाईनेछ ।
६०. कुश्मा नगरपालिकाका १४ वटै वडासम्म सरल र सहज पहुँच पुग्ने गरि सडक संजाल निर्माण गरी दिगो शहर/बस्ति विकास गर्ने योजना अनुरूप वडा कार्यालय, विद्यालय एवम स्वास्थ्य संस्था सम्म पुग्ने सम्पूर्ण सडकहरु क्रमश कालोपत्रे गरिनेछ ।
६१. सघन शहरी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत कुश्मा नगरपालिकाको वडा नं. ६ मा निर्माणधिन सुविधा सम्पन्न एवम् व्यवस्थित र आधुनिक बसपार्क निर्माण कार्य जस्ता निरन्तर कार्य भई आएका र चालु आ.व.मा छनौट भएका आयोजनाहरुको सन्चालनका लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।
६२. कुश्मा नगरपालिकाका शहरी क्षेत्रका वस्तीहरुमा म्याक्स लाइटका लागि विद्युत प्राधिकरणसँग साझेदारी कार्यक्रम शुरु गरिनेछ ।
६३. मुख्य शहरी पूर्वाधार योजनाहरु सडक तथा नाला संजाल, आय आर्जन सम्बन्धी पूर्वाधार योजनाहरु, सामुदायिक पूर्वाधार योजनाहरु, हरियाली पार्क, पोखरी ताल संरक्षण तथा स्तरोन्नति एवम् वडा कार्यालयको भवन निर्माण लगायतका कार्यहरु क्रमशः पुरा गरिनेछ ।
६४. नगर क्षेत्रभित्रका सडकहरुको विकास, विस्तार र स्तरोन्नती गर्न नगर स्तरीय यातायात व्यवस्थापन गुरुयोजना (MTMP) लागु गरी सोहि बमोजिम सडकको निर्माण, विकास र विस्तार गरिनेछ ।
६५. कुश्मा नगरपालिकाका महत्वपूर्ण स्थानहरुको एकीकृत शहरी विकासको अवाधारणा अन्तर्गत कुश्मा नगरको चक्रपथ गुरुयोजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
६६. कुश्मा नगरपालिकाको गौरवको योजनाको रुपमा पर्यटन पूर्वाधार अन्तर्गत यहाँको संस्कृति र सभ्यताको प्रतिविम्बित हुने गरि कुश्मा नगरपालिकाको वडा नं. ५ मा निर्माणधिन अवस्थामा रहेको सुन्दर र आकर्षक “कुश्मा घण्टाघर” को निर्माण कार्य यस आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गरिनेछ ।

६७. कुश्माको वृहत्तर विकासमा टेवा पुर्न्याउने हेतुका साथ कुश्मा-बलेवा र कुश्मा-ज्ञादी मोटरेवल पुल निर्माणका लागि पहल गरिनेछ । कुश्मा नगरपालिकालाई पर्यटकहरूको आकर्षक केन्द्र र धौलागिरीको प्रमुख व्यापारिक केन्द्रका रूपमा विकास गर्ने गरी विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
६८. प्रत्येक वडामा व्यवस्थित तथा सुविधा सम्पन्न सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिनेछ । आवश्यक स्थानमा सार्वजनिक खानेपानी धाराको निर्माण गरिनेछ । प्रत्येक घरमा शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ । एक घर एक धाराको अभियानलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइनेछ ।
६९. प्रत्येक सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा कलात्मकता, पर्यावरण र आधुनिक प्रविधि सहित दिगोपनामा जोड दिइनेछ ।
७०. नगरका अनुकूल स्थानहरूमा खुल्ला, सुरक्षित र व्यवस्थित मनोरञ्जन केन्द्रको स्थापना साथै आधुनिक पार्क तथा व्यायाम स्थल निर्माण गरिनेछ ।
७१. पर्यटकीय सम्भावनाहरूको उचित विकास पहिचान र प्रवर्द्धनका लागि छोटो दुरीको हाईकिङ ट्रेल (पदमार्ग) विकास एवम विस्तार गरिनेछ ।
७२. कुश्मा-झाप्रेबगर-कटुवाचौपारी बाटो स्तरोन्नति लागि संघ सरकार एवम् प्रदेश सरकारसंग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
७३. नयाँ शहरी विकास अवधारणा अनुरूप यस आ.व. मा वडा नं २ को हिमालय मा वि-लक्ष्मी नारायण मन्दिर- घारी माटेवारी भित्री सडक जोडी स्तरोन्नतिका लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँग सहयोगको लागि पहल गरिनेछ ।
७४. वडा नं १, २ र ३ हुँदै मोदी गाउँपालिकालाई जोड्ने नुवार -पाड —खरिबोट-रेग्मीथोक-दुर्लुङ-बाजुङ-देउपूर पुरानो पैदल मार्गलाई सडकमा स्तरोन्नति गरी बैकल्पिक नगर मार्गको रूपमा यस आ.व. मा विकसित गर्ने नीति लिइनेछ ।
७५. विभिन्न खोला तथा नदिमा झुलुङ्गे पुल एवम कल्भर्ट निर्माणको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
७६. विभिन्न पर्यटकीय स्थलहरू सम्म पुग्ने बाटोको दुवै तर्फ स्थानीय मौलिक उत्पादन तथा पहिचानको प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले मौलिक सामग्री र उत्पादन सहितको खुद्रा व्यवसाय, कफी सप, एवम बस्न लायक संरचना निर्माण गरिनेछ ।
७७. सार्वजनिक सडक कलाकृति आदिको संयोजनबाट सडकलाइ जीवन्त र क्रियाशील बनाउदै सडकको दुवै किनारामा वृक्षारोपण गरिनेछ ।
७८. वडा नं. १ मा बडहरे पार्क, वडा नं. ३ मा राधाचन्द्र स्मृति पार्क वडा नं १२ कालिका भगवती पार्क तथा अतिथि गृह निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
७९. कुश्मा नगरपालिकाका महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलसम्म सहज पहुँचका लागि पर्यावरण अनुकूलित छोटो दुरीका सवारी साधनहरू जस्तै टेम्पो, रिक्सा संचालन गर्न आवश्यक अनुदान एवम् प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

८०. कुशमा बजार क्षेत्रमा रहेका सडकहरुको सहज पहिचानको लागि स्ट्रिट नम्बर राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८१. संघ सरकारको सहकार्य तथा साझेदारीमा भइरहेको कुशमा नगरपालिका बजार क्षेत्रभित्रका सडकहरुको स्तरोन्नति तथा कालोपत्रे गर्ने कार्यलाई आगामी आ.व.मा निरन्तरता दिई सम्पन्न गरिनेछ ।
८२. कुशमा-कैया-बलेवा बाटोको स्तरोन्नतिको आवश्यक पहल गरिनेछ ।
८३. वडा नं. १० मा रहेको आमडाँडा- सिमखेत-सालघारी खानेपानी आयोजना, वडा नं. ११ मा रहेको पिपलटारी लिफ्ट खानेपानी आयोजना, वडा नं. ११ मा रहेको जहरेखोला सिल्मी लिफ्ट खानेपानी आयोजना, वडा नं. ३ खानेपानी आयोजना, वडा नं. ९ र १० मा रहेको कटुवाचौपारी गुणस्तर खानेपानी आयोजना मर्मत सम्भार, वडा नं. ३ मा रहेको सल्यान लिफ्ट खानेपानी आयोजना, ठूलीपोखरी खौला एक घर एक धारा लगायात अन्य खानेपानी आयोजनाहरु अगाडी बढाइनुको साथै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त खानेपानी आयोजनाहरुका लागि आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
८४. वडा नं १ र २ मा रहेको कृषियोग्य भूमिको उत्पादकत्व वृद्धि गरी लाभ लिने उद्देश्यले कालीगण्डकी नदीबाट लिफ्ट सिंचाई प्रविधि अगाडी बढाइनेछ ।
८५. नगरपालिकामा नयाँ निर्माण, मर्मत संभार वा प्रवलीकरण हुने भवनहरुमा उर्जा खपत कम गरी भवनलाई उर्जा प्रभावकारी बनाउने प्रयोजन र जलवायू अनुकूल डिजाइनलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि भवन मापदण्डमा आवश्यक सुधार वा परिमार्जन गरी नक्शापास प्रक्रियामा नियमन गर्ने व्यवस्था लागु गरिनेछ । सोसँग सम्बन्धित विषयमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी प्रचारप्रसार गर्नुका साथै सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ । साथै प्राविधिक कर्मचारी, दर्तावाला डिजाइनर तथा अन्य लघु, साना तथा मध्यम व्यवसायीहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
८६. नगरपालिकाबाट नक्सा पास, स्वीकृती प्राप्त भवनहरुको थप तथ्याङ्क जस्तै: विद्युतीय लाइन, खानेपानी लाइन, सञ्चार, कर तथा शुल्क, भवन संरचनाको प्रस्तावित प्रयोग आदिलाई अघावधिक गरिनेछ । भवन अनुमति नभएको संरचनाहरुको हकमा नक्सा नियमित र अभिलेखीकरणका लागि तथ्याङ्क संकलन गरिने छ । नगरपालिकाको भवन अनुमति प्रणालीलाई वैज्ञानिक तथा डिजिटल बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
८७. वडा नं ३ मा खेलकुद पूर्वाधार कार्यक्रमलाई अगाडी बढाइनेछ ।
८८. न्युन आय र गरिब परिवारलाई लक्षित गरि सस्तो आवास निर्माणमा सहयोग गरिनेछ ।
८९. अवस्थिति, सुविधा र उपयोगको आधारमा प्रति वर्ग फिट घरभाडा निर्धारण गरी करको दायारामा ल्याइनेछ । आवासहरु निर्माण गर्दा आवश्यक विषय विज्ञको परामर्श अनिवार्य गरिनेछ ।
९०. नेपालीपन झल्किने वा उच्च कलात्मक ज्ञान र शैलीमा निर्मित आवासलाई करमा विशेष छुट दिइनेछ ।
९१. मोदीवेणी धाम तिर्थस्थल संरक्षण एवम् प्रवर्द्धनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट आवश्यक पहल गरिनेछ ।

९२. खानेपानी सिंचाई प्रयोजनका लागि व्यक्तिलाई पाइप वितरण गर्ने प्रवृत्तिको अन्त्य गर्न खानेपानी अभाव क्षेत्रमा खानेपानीको योजना नै बनाएर खानेपानी आपूर्ति गर्ने तथा एक घर एक धारा अभियानलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
९३. संघ सरकारको समन्वयमा कुश्मा नगरपालिका वडा नं २ र १२ मा ज्येष्ठ नागरिक भवन निर्माण गरिनेछ ।
९४. प्रदेश र संघीय सरकारसँग सहकार्य गरी दोविल्ला, पकुवा, गहते, डाँडाखर्क आर्थर मोटरबाटो निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
९५. चुवा-मराङ्गसिड- दुर्लुङ सडकको स्तरोन्नती गरिनेछ ।
९६. कुश्मा वलेवा झोलुङ्गे पुलको निर्माण प्रक्रिया शुरु गरिनेछ ।
९७. गँगटे आर्थर डाँडाखर्क सडकलाई बहुबर्षे योजनामा समावेश गरी कालोपत्रे सडक बनाउन पहल गरिनेछ ।
९८. कुश्मा नगरपालिका वडा नं. ४ मा रहेको अमृत स्मृती पार्क र वडा नं. ८ मा रहेको विष्णुबाटिका पार्कलाई स्तरोन्नती गरिनेछ । साथै वडा नं. ९ मा बडहरे पार्क निर्माण गरिनेछ ।
९९. गजौटे खोला गुप्तेश्वर गुफाको पहिरो नियन्त्रण गरिनेछ ।
१००. गुप्तेश्वर बेदबेदाङ्ग पाठशालादेखि गुप्तेश्वर गुफा जाने सिडी निर्माण गर्नुका साथै गुफामा ट्रस निर्माण गरिनेछ ।
१०१. वडा नं. ४ को वडा कार्यालय भवन निर्माणका लागि सार्वजनिक जग्गा प्राप्तीका लागि पहल गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

च) सहकारीतर्फ

१०२. कुश्मा नगरक्षेत्रभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरुको नियमित अनुगमन निरिक्षण र मूल्यांकन गरी प्रोत्साहन गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित क्षेत्रका विषयविज्ञ रहने गरी संयुक्त कार्यदल बनाई अगाडि बढाइनेछ ।
१०३. नगर क्षेत्रभित्रका सहकारी संस्थाहरुलाई समयसापेक्ष तालिमको आयोजना गरी थप व्यवस्थित बनाउने तर्फ जोड दिइनेछ ।
१०४. नगरक्षेत्र भित्रका कृषि सहकारीहरु(विशेष गरी महिलाहरुद्वारा संचालित)लाई व्यवसायिक रूपमा मौरीपालन र तरकारी खेती एवं पशुपंछी पालन व्यवसायमा सहभागी गराई अर्गानिक उत्पादन मार्फत आत्मनिर्भर बनाउने तर्फ जोड दिइनेछ ।
१०५. हरेक वर्ष चैत्र २० गते राष्ट्रिय सहकारी दिवस मनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०६. सहकारी शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई सहकारी लेखा, पर्स, कोपोमिस र क्षमता अभिवृद्धि जस्ता तालिमहरुको आयोजना गरी कार्यदक्षतामा वृद्धि गरिनेछ ।
१०७. सहकारी संस्थाहरुलाई लगाइएको व्यवसाय करलाई समयानुकूल परिमार्जन गरी थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।

१०८. सहकारी नियमावली बनाई कार्यान्वयन गर्ने तर्फ जोड दिइनेछ।
१०९. नगरक्षेत्रभित्र रहेका होमस्टेहरूको अनुगमन, निरिक्षण र मूल्यांकन गरी होमस्टे नविकरण तथा सेवा प्रवाहका आधारमा प्रोत्साहन गरिनेछ।
११०. वर्तमान समयमा सहकारी क्षेत्रमा देखिएको देशव्यापी समस्या एवं नगरपालिका भित्रको बढ्दो उजुरीको चापलाई न्यूनिकरण गर्न सम्बन्धित सरोकारवाला पक्षसँग निरन्तर वार्ता र छलफल गरी समस्याको सहज समाधान खोजिनेछ।
१११. सहकारी संस्थाहरूको एकिकरण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी अनुदान सहयोगको व्यवस्था गरिनेछ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

छ) राजश्व परिचालन तथा आन्तरिक आयतर्फ

११२. राजश्व प्रणालीलाई थप सुदृढ गरी करका दायरा विस्तार तथा विद्यमान करका दरहरूमा पुनरावलोकन गरिनेछ।
११३. अनलाईन प्रणालीमार्फत राजश्व संकलन गर्न आवश्यक पूर्वाधारहरूको विकास एवम् बिस्तार गरिनेछ।
११४. सबै वडा कार्यालयबाट सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर लगायतका तोकिएका करहरू संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
११५. राजश्व संकलनमा संलग्न कर्मचारीलाई आवश्यक क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ।
११६. ढुङ्गा, गिटी, बालुवा चोरी निकासी तथा उत्खनन कार्यलाई कडाईका साथ नियन्त्रण गर्न पहल गरिनेछ।
११७. सबै प्रकारका व्यवसायलाई व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।
११८. मूल्य सूची व्यवसाय दर्ता, नविकरण जस्ता विषयमा विशेष निगरानी गर्न बजार अनुगमनको व्यवस्था मिलाइनेछ।
११९. तोकिएको समयमा सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१२०. व्यवसाय गरी तोकिएको समयमा दर्ता तथा नविकरण गर्ने व्यवसायीलाई असल व्यवसायी परिचयपत्र वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१२१. सुदृढ करप्रणाली मार्फत नागरिकलाई स्वस्फूर्त कर तिर्ने वातावरणको सृजना गरिनेछ।
१२२. व्यवसाय करको दायरामा नआएका करदाता छानविन गरी निरन्तर छलफल तथा अन्तरक्रिया मार्फत करको दायराभित्र ल्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१२३. राजश्व परामर्श समितीलाई राजश्व सम्बन्धी ज्ञान, क्षमता तथा विज्ञता हासिल गर्न ज्ञानवर्द्धक तथा रचनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
१२४. आन्तरिक आय वृद्धि गर्न वैज्ञानिक र व्यवस्थित राजश्व सुचना प्रणाली विकास एवम् बिस्तार गरिनेछ।

१२५. राजश्व सम्बन्धी कार्यलाई थप व्यवस्थित गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य पालिकाहरूसँग आवश्यक समन्वय एवम् सहकार्य गरिनेछ ।
१२६. आन्तरिक आय संकलन, परिचालन तथा व्यवस्थित सदुपयोग गर्न आवश्यक कार्यविधी तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१२७. राजश्व चुहावट, कर छली गर्ने तथा मनासिव कारणले कर नतिर्न प्रोत्साहन गर्ने सार्वजनिक पदमा बसेको जुनसुकै व्यक्तिलाई कानून बमोजिम सचेत गराउने तथा कारवाहीको दायरामा ल्याइनेछ ।
१२८. सार्वजनिक सञ्चार माध्यमबाट "कर तिरौं करको रसिद लिन नभुलौ" जस्ता जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१२९. नगरभित्रको सार्वजनिक जग्गा संरक्षण गर्न पहल गरिनेछ ।
१३०. हालसम्मको बेरुजु रकम असुल उपर गर्न पहल गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

ज) सार्वजनिक प्रशासन, संस्थागत विकास, सुशासन अन्तरसम्बन्ध र सेवा प्रवाहदर्फ

१३१. कुश्मा नगरपालिकाको सुविधा सम्पन्न प्रशासकीय भवन निर्माण गर्न बिस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार भइसकेकोले आगामी वर्ष भवन निर्माण कार्य तिव्रताका साथ अगाडी बढाइनेछ ।
१३२. नागरिकलाई सहज रुपमा सेवा प्रवाह गर्नका लागि भौगोलिक रुपमा ठूला तथा जनसंख्याको भार बढी भएका वडा नं १ र २ को वडा विभाजन प्रक्रियालाई अगाडी बढाइनेछ ।
१३३. कुश्मा नगरपालिकाको संगठन संरचना, स्वीकृत दरबन्दी र पदाधिकारी तथा प्रशासनिक इकाईहरूको कार्यविवरण तयार गरी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१३४. राष्ट्रसेवक कर्मचारीबाट वाञ्छित लक्ष्य हासिल गर्न नतिजामा आधारित कार्य सम्पादन एवं प्रोत्साहन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
१३५. स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्याङ्कन (LISA Local Institution Self Assessment) तथा स्थानीय तह वित्तिय सुशासन तथा जोखिम मुल्याङ्कन प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गर्दै पूर्ण कार्यान्वयन गरि प्राप्त पृष्ठपोषणलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१३६. नगरपालिकाबाट हुने सार्वजनिक खरिद प्रक्रियालाई प्रतिस्पर्धी, पारदर्शी, एवम् सहभागीतामूलक बनाइनेछ ।
१३७. कार्यालय प्रयोजनका लागि खरिद गरिएका सामग्रीहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन एवम् व्यवस्थापन गर्नका लागि PAMS को प्रयोगलाई प्रभावकारी रुपमा लागु गरिनेछ ।
१३८. नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा सेवाग्राहीको सहज पहुँच वृद्धिका लागि कार्यालयमा आउने विपन्न, गरिव, अपाङ्ग तथा अशक्त सेवाग्राहीलाई सामान्य कानुनी परामर्श सेवा, निवेदनको मस्यौदा, अनलाईन फाराम भर्ने, फोटोकपी सेवाहरू निःशुल्क प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१३९. नगरपालिकाको सेवा प्रवाहमा एकद्वार प्रणाली विकास गरिनेछ । जनगुनासो सम्बोधनका लागि हरेक वडामा गुनासो सुनुवाई केन्द्र र मोवाईल गभर्नेन्सको व्यवस्था गरि सेवा प्रवाहको गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ ।

१४०. राष्ट्रसेवकको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनलाई वस्तुनिष्ठ वैज्ञानिक र प्रविधिमा आधारित बनाइनेछ। प्रत्येक तीन महिनामा नगर प्रमुख, उपप्रमुख, कार्यपालिका सदस्यहरूको उपस्थितिमा प्रगति समिक्षा गरी त्रैमासिक रिपोर्ट कार्ड तयार गरिनेछ ।
१४१. भ्रष्टाचारप्रति शून्य सहनशीलता व्यवहारमा नै अवलम्बन गरीनेछ। कार्यसम्पादनमा पारदर्शिता एवम् जवाफदेहिता वृद्धि गर्नको लागि गुनासो व्यवस्थापनको वस्तुनिष्ठ संयन्त्र तयार गरिनेछ।
१४२. सार्वजनिक सुशासनका लागि सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण र सामाजिक परिक्षण एवम् तेस्रो पक्ष मुल्याङ्कन, सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण लगायतका सार्वजनिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धनका औजारहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
१४३. कुश्मा नगरपालिका भित्रका सबै वडा तथा स्वास्थ्य कार्यालयहरूमा विद्युतीय हाजिरीको व्यवस्था गरी नियमित रूपमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । नगरपालिकाबाट हुने पत्र व्यवहारलाई इमेल मार्फत गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। साथै नगरपालिकाको आन्तरिक कार्यप्रणाली र सेवा प्रवाहलाई अटोमेशन गर्ने प्रक्रिया आरम्भ गरिनेछ ।
१४४. उजुरी, गुनासो तथा सुझावको शिघ्र सम्बोधन गरी ४८ घण्टाभित्र अनिवार्य सुनुवाई हुने व्यवस्था गरिनेछ ।
१४५. नगर क्षेत्रभित्रका सबै सरकारी, सार्वजनिक तथा पती जग्गाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न जिल्ला स्थित मालपोत कार्यालय र नापी कार्यालयसँगको समन्वयमा तथ्याङ्क र अभिलेख अध्यावधिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१४६. उपभोक्ताको स्वस्थ संवेदनशीलता र हितलाई मध्यनगर गर्दै बजार अनुगमन प्रणालीलाई नियमित तथा प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ । उपभोक्ता हित विपरित कार्य गर्ने व्यापारीलाई कानुनी कारवाहीको दायरामा ल्याइनेछ।
१४७. नगरपालिकाका विभिन्न विषयगत योजनाहरूको तर्जुमा कार्यान्वयन अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्दा योजना तथा कार्यक्रम सम्बन्धित वडा कार्यालयसँग समन्वय र सहकार्य गरी लक्षित उद्देश्य हासिल गर्ने नीति लिइनेछ।
१४८. नगरपालिकाको कार्य बोझ तथा कार्य प्रकृतिको आधारमा संगठन संरचना र दरबन्दी पुनःसंरचना गरिनेछ।
१४९. नेपालको संविधान, संघीयताको मर्म र भावना अनुरूप संघ, प्रदेश, स्थानीय तह बिच सार्वजनिक सेवा प्रवाह, विकास व्यवस्थापन र नियमित तथा आकस्मिक सेवाका सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार सहकार्य र समन्वय साथै अनुभव आदानप्रदानको नीति लिइनेछ ।
१५०. कुश्मा नगरपालिका भित्रका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको ज्ञान सीप तथा क्षमता विकासको लागि विभिन्न तालिम/सेमिनारहरू आयोजना गरिनेछ।
१५१. राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रूपमा विभिन्न संघ संस्था तथा निकायहरू बीच असल अभ्यास साटासाट गर्नका लागि अध्ययन अवलोकन भ्रमण साथै भगिनी सम्बन्ध कायम गर्न आवश्यक नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१५२. नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई उत्प्रेरित गरी उच्च मनोबलका साथ कार्य सम्पादन गर्न मौद्रिक एवम् गैर मौद्रिक प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

१५३. आर्थिक अनुशासन तथा बेरुजु फर्छ्यौटलाई कार्यसम्पादन र वृत्ति विकासका पक्षहरू सँग आवद्ध गरिनेछ ।
१५४. शासन सञ्चालनमा नीजि क्षेत्र, गैरसरकारी संस्था, नागरिक समाज, तथा स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाहमा सबैको सहभागिता हुने वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।
१५५. नगरबाट हुने सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन चक्रिय समय प्रणाली, टोकन प्रणाली , हेलपडेक्स एवम् कार्य प्रक्रिया सरलिकरण गरिनेछ ।
१५६. नगरपालिकाको बृहत नगर पोर्टल, वेबसाइट, मोवाइल एप्लिकेसन एवम् अन्य सफ्टवेयरको प्रयोग तथा सामाजिक संजालहरूको उपयोगलाई सहज र प्रभावकारी बनाईनेछ ।
१५७. दिगो विकासका लक्ष्य, संघीय आवधिक योजना, मध्यमकालिन खर्च संरचना र प्रादेशिक योजनासँग सामञ्जस्यता हुने गरी योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१५८. संघीय, प्रदेश कानूनको अधिनमा रही नगरपालिकाका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिहरू आवश्यकता अनुसार निर्माण तथा परिमार्जन गरिनेछ ।
१५९. नगरक्षेत्रभित्रको शान्ति सुरक्षालाई चुस्त दुरुस्त राख्न नगर प्रहरीको व्यवस्था गरिनेछ ।
१६०. चालु खर्च र पूँजिगत खर्चको अनुपात ८०% पूँजिगत र २०% चालुभित्र समेट्ने र अधिकतम बजेट विकास गतिविधिमा लगानी गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

झ) सूचना, संचार र प्रविधितर्फ (ICT)

१६१. सरकारी सेवालाई क्रमश डिजिटाइज गर्दै नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने अधिकांश सेवाहरू सूचना प्रविधि मार्फत प्रवाह गरिनेछ ।
१६२. सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई सुचना प्रविधिसँग आवद्ध गराउदै पूर्ण रूपमा बैंक मार्फत भुक्तानी दिदै आइरहेकोमा सो कार्यलाई अझ सरल र प्रविधिमैत्री बनाइनेछ ।
१६३. प्रतिष्ठित विश्व विद्यालयहरूसँग सहकार्य गरी सूचना प्रविधि अध्ययनका लागि उत्कृष्ट विद्यार्थीहरूलाई विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
१६४. आगामी आ.व. २०८०/०८१ मा कार्यान्वयन हुने योजनाहरूलाई सूचना प्रविधिसँग जोड्दै अनलाईन मार्फत योजना सम्झौता र भुक्तानीको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१६५. नगरक्षेत्रभित्र इन्टरनेटको सुविधा साथै महत्वपूर्ण सार्वजनिक स्थानमा निःशुल्क वाईफाईको व्यवस्था गर्ने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
१६६. स्थानीय सञ्चार माध्यमको सवलिकरणका गर्दै नागरिक समाज, पत्रकारहरूसँगको अन्तरक्रियाका लागि मिडिया सेन्टरको स्थापना गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

ज) न्यायिक कार्यसम्पादनतर्फ

१६७. सबै वडाहरुमा मेलमिलाप केन्द्रहरु स्थापना गरि सबै विवादहरु दर्ता गर्ने, विपक्षी झिकाउने, प्राविधिकहरुबाट स्थलगत निरिक्षण गरि प्रतिवेदन पेश गर्ने, मेलमिलाप प्रक्रियाबाट विवादको दिगो समाधान गरि न्यायिक कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१६८. न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा न्यायिक निरूपणमा संलग्न हुने सम्पूर्ण पदाधिकारीहरुलाई कानुनी सचेतना सम्बन्धी आवश्यक तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनारको आयोजना गरिनेछ ।
१६९. सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट न्याय सम्पादनको कार्यलाई सरल, सहज र पहुँचयोग्य बनाइनेछ ।
१७०. न्यायिक समितिको निर्णयलाई नगरबासीले न्याय अनुभूत हुने गरी नतिजामूलक कार्यान्वयन सुनिश्चित गरिनेछ ।
१७१. जिल्ला स्थित स्थानीय तहबाट सम्पादन हुने न्यायिक कार्यसम्पादनको अनुभव आदानप्रदान गर्न न्यायिक समितिको जिल्ला सम्मेलन आयोजना गरि असल अभ्यासको अनुशरण गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

ट) पर्यटनतर्फ

१७२. पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास हुँदै गएको कुश्मा क्षेत्रको पर्यटन विकासको लागि निजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । साथै कुश्मा नगरको सौन्दर्यकरणका लागि विशेष योजना बनाई लागु गरिनेछ ।
१७३. प्रसिद्ध पञ्चासे क्षेत्रको विकासका लागि आर्थर-खौला-ठूलीपोखरी-पिपलटारी-कटुवाचौपारी र कुश्मा पर्यटन सडकका रूपमा विकास गरिने छ । साथै यस क्षेत्रको पर्यटन चक्रपथ गुरुयोजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ । गुप्तेश्वर गुफा, अलपेश्वर गुफा, लालेश्वर गुफा, भुवनेश्वरी गुफा, पाङ १ को प्रसिद्ध सहश्रधारा, मोदिवेणी धाम लगायतका धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका सम्पदाहरुलाई राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रूपमा पहिचान वृद्धि गर्न आवश्यक व्यवस्थापन र निर्माणको पहल गरिनेछ ।
१७४. नगर क्षेत्र भित्र रहेका दुर्लुङकोट लगायत सबै कोटहरु र पंचासेको लेक लगायतका रमणीय पहाडी श्रृङ्खलाहरुको अवलोकन गर्न आउने आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको आवासीय सुविधाका लागि आर्थर, दुर्लुङ, खौला र ठूलीपोखरीमा होमस्टेको संचालन र प्रवर्द्धनमा जोड दिइने छ । दोर्जे ग्यम्पो, छोलिंग आन्तरिक र बाह्य पर्यटकलाई लक्षित गरि सुविधा सम्पन्न होटेल, लज, रिसोर्ट निर्माण गर्न लगानीकर्तालाई आकर्षित गर्न विशेष छुट व्यवस्था वा सहूलियत व्यवस्था गरिनेछ ।
१७५. पर्यटकलाई लक्षित गरी पैदल मार्ग, हाइकिंग ट्रेल निर्माण गरी सुरक्षित एवम् सुविधा सम्पन्न पर्यटकीय गन्तव्यको पहिचान र प्रसार गरिनेछ ।
१७६. कुश्मा कला परियोजनाको अवधारणालाई थप मौलिक, सुविधा सम्पन्न र आधुनिक बनाउन सहकार्य गर्दै यस मार्फत यहाँको विशिष्ट पहिचान, लोप हुन लागेका संस्कृति र कलाको संरक्षणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

१७७. स्थानीय साँस्कृतिक वा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरि उत्कृष्ट पुर्वाधार निर्माण गर्दै पर्यटन क्षेत्रको विकास गरिनेछ ।
१७८. पवित्र कालीगण्डकी र मोदी नदीको संगममा रहेको यस कुश्मा नगरको संस्कृति, सभ्यता र पहिचानको संरक्षण गर्न यहाँका प्राकृतिक एवम पर्यावरणीय महत्वका सम्पदाहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक कार्यक्रम ल्याइनेछ । अमूल्य शालिग्राम शिला रहेको कालिगण्डकी नदीको संरक्षणका लागि सरोकारवाला संघ संस्था एवम अभियन्ताहरू सँग आवश्यक परामर्श गरि दीर्घकालीन रणनीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१७९. होमस्टे कार्यक्रमका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी मापदण्ड निर्माण गर्ने, होमस्टे प्रोत्साहन गर्ने तथा होमस्टेमा आधुनिक शौचालय निर्माण गरिनेछ ।
१८०. कुश्मा नगरपालिकाको वडा नं ४ मा रहेको नेपाल पार्कको पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

ठ) सामाजिक सुरक्षा तथा पत्रिजकरणतर्फ

१८१. एकल पुरुषलाई जीवन निर्वाह सहायता प्रदान गर्नका लागि ५० वर्षदिखि वृद्धभत्ता पाउने अवधिसम्मका लागि विधुर भत्ता कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
१८२. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणमा प्रभावकारीता ल्याउन बैंकहरूसँग समन्वय गरी रिफण्ड शुन्यमा ल्याइनेछ ।
१८३. सामाजिक सुरक्षा भत्ता लाभग्राहीहरूको खातामा सिधै रकम प्रदान गर्न EFT (Electronic Fund Transfer system) लागु गर्न डाटा शुद्धिकरण तथा अन्य संरचना तयार गरिनेछ ।
१८४. व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीमा डाटा शुद्धिकरणको लागि वडास्तरमा घटना दर्ता शिविर सञ्चालन गरिने छ ।
१८५. सामाजिक सुरक्षा भत्ता तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउन सूचना संचारका माध्यमहरू तथा छपाई सामाग्रीबाट प्रचार प्रसार गरिनेछ ।
१८६. सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंकहरूद्वारानै वडास्तरबाट वितरणको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
१८७. सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धि प्रत्येक वडामा अभिमुखिकरण तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

ड) लघु उद्यम विकास कार्यक्रमतर्फ

१८८. गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेड्पा) संचालन गर्दा गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेड्पा) संचालन निर्देशिका, २०७७ बमोजिम लघु उद्यम विकास (मेड) मोडल बमोजिम सामाजिक परिचालन, उद्यमशलता विकास तालिम, सीप विकास तालिम, लघुवित्तमा पहुँच, प्रविधिमा सहयोग, बजारीकरणमा सहयोग तथा व्यवसायिक परामर्श जस्ता उद्यम विकास सम्बन्धि सेवाहरूलाई एकिकृत रूपमा प्रदान गरिनेछ ।

१८९. मागमा आधारित उद्यम, पर्यटन विकास, कृषि तथा गैर-कृषि क्षेत्रमा जोड दिई स्थानीय स्रोत साधन तथा स्थानीय उत्पादनमा जोड दिई आत्मनिर्भरता तर्फ उन्मुख गरी व्यवसायीकरणको माध्यमद्वारा हाल भइरहेको आयतमा प्रतिस्थापन गरी उद्यमशिलतामार्फत नगरपालिकाभिन्न रहेका लक्षित वर्गलाई आत्मनिर्भर बनाउन जोड दिईनेछ ।
१९०. बजारको माग, स्रोत साधनको उपलब्धता र जनचाहनामा आधारित उद्यम स्थापना तथा उद्यमीको स्तरोन्नती गरिनेछ ।
१९१. विदेशिएका युवाहरूलाई स्थानीयस्तरमा स्वरोजगार सृजना गर्नका लागि उद्यमशिलता तालिम संचालन गरी एक घर एक उद्यम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१९२. आ.व २०८०/८१ मा नयाँ उद्यमी तर्फ ८० जना तथा पुराना र वास्तविक उद्यमी पहिचान गरी स्तरोन्नति मार्फत २० जना उद्यमी तयार पारिनेछ ।
१९३. लघु उद्यमीहरूले उत्पादन गरेका वस्तुहरूको बजारिकरण तथा प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ साथै कोसेली घरको अवधारणालाई कार्यान्वयन तथा संचालनमा ल्याउनको लागि विशेष पहल गरिनेछ ।
१९४. पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि पुराना होमस्टेहरूलाई प्रवर्द्धन गर्ने तथा नयाँ होमस्टेहरू स्थापना गरिनेछ ।
१९५. कुश्मा नगरपालिकाभिन्न रहेका लक्षित वर्ग तथा गरिब घरधुरी पहिचान कार्यक्रम मार्फत पहिचान भएका गरीबलाई विभिन्न सीप तथा आयमुलक तालिमको व्यवस्था गरी उद्यमशिल साथै आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बनाउन जोड दिइनेछ ।
१९६. गण्डकी प्रदेश सरकारको समन्वयमा स्थानीय मदिरालाई स्तरीकरण (Branding) तथा बजारीकरण गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१९७. नगर प्रमुखसँग उद्यमशीलता विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरू,

ढ) लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिकरण एवम मूलप्रवाहिकरणतर्फ

१९८. परम्परागत पेशाको संरक्षण, प्रवर्द्धन र पुस्ता हस्तान्तरणका लागि आवश्यक कार्यक्रम तय गरिनेछ ।
१९९. निम्न वर्गका दलित समुदायको लागि निशुल्क स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
२००. निर्माण उपभोक्ता समिती गठन गर्दा संभव भएसम्म उपभोक्ताहरू मध्येबाट कम्तीमा एक जना दलित सदस्य प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२०१. महिला सशक्तिकरण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ साथै विविध दिवसहरू मनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२०२. आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक रूपले पछाडी परेका वर्गको हितको लागि संरक्षणमुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२०३. बालमैत्री स्थानीय शासन सञ्चालन गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।
२०४. दलित, आदिवासी जनजाति, अल्पसंख्यक र सिमान्तकृत वर्गको लागि सीप, कला, संस्कृती संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

२०५. दलित क्षमता विकास कोष स्थापना गरी दलित शसक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
२०६. लैङ्गिक हिंसामुक्त स्थानीय तह घोषणा गर्न सक्षम हुने गरी ठोस योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। हिंसा प्रभावित व्यक्तिहरुलाई पारिवारिक, सामुदायिक पुनर्मिलन र पुनःस्थापनाका लागि अल्पकालिन आश्रय (सेफ हाउस) स्थलको स्थापना तथा संचालन कार्यलाई आगामी आर्थिक वर्ष पनि निरन्तरता दिइनेछ।
२०७. उत्पादनशिल क्षेत्रमा महिला सहभागिता तथा उद्यमशिलता अभिवृद्धि गरी स्वरोजगार सुनिश्चतता गरिनेछ।
२०८. ज्येष्ठ नागरिकमा रहेको ज्ञान, सीप, क्षमता र अनुभवलाई युवा पुस्तामा हस्तान्तरण गर्नका लागि अन्तरपुस्ता सीप हस्तान्तरण लगायत विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ। ज्येष्ठ नागरिकको जीवनयापन सहज बनाउनका लागि ज्येष्ठ नागरिक विश्राम गृह, दिवा सेवा केन्द्र, मिलन केन्द्र स्थापना तथा संचालन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। यस्ता केन्द्रमा धार्मिक गतिविधि संचालन गर्नका लागि आवश्यक आध्यात्मिक प्रवचन तथा मनोरञ्जनका लागि आवश्यकता बमोजिम सामग्री उपलब्ध गराईनेछ।
२०९. पहुँचयुक्त प्रविधि, ब्रेल लिपी तथा दोभाषे र साङ्केतिक भाषाको विकासमा विशेष जोड दिइनेछ।
२१०. मध्यम अपाङ्गता “ग” वर्गको परिचयपत्र प्राप्त गरेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्ने नीति लिइनेछ।
२११. आर्थिक रुपले विपन्न, अशक्त, असहाय अवस्थामा रहेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा सशक्तिकरणका कार्यक्रमहरुमा जोड दिँदै नगरपालिकाले विशेष संरक्षण गरि समुदायमा आधारित पुनः स्थापना कार्यक्रममा जोड दिइनेछ।
२१२. कुशमा नगरपालिका अन्तर्गत कार्यक्षेत्र रही संचालनमा रहेका विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संघसंस्था एवम् निजी क्षेत्रसंग आवश्यक समन्वय एवम् सहकार्य गरिनेछ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

ग) आन्तरिक लेखा परिक्षणतर्फ

२१३. आर्थिक वर्षको अन्तमा पेशिक बेरुजु कायम नरहने गरी र कुल खर्चको ३.५ प्रतिशत भन्दा कम बेरुजु हुने गरी कारोबार गर्न जोड दिइनेछ।
२१४. गत वर्षहरुको नियमित गर्नुपर्ने र प्रमाण पुरा गर्नुपर्ने बेरुजु ९० प्रतिशत भन्दा बढी फछ्यौट गर्ने, पेशिक फछ्यौट गर्ने र शुन्य बनाउने, असुल उपर गर्नुपर्ने बेरुजु ८० प्रतिशत भन्दा बढी फछ्यौट गर्ने र सम्परीक्षण गराउने गरी बेरुजु फछ्यौट कार्यलाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम अगाडी बढाइने छ।
२१५. अन्तरिक लेखा परीक्षण शाखालाई समयसापेक्ष आधुनिक, प्रविधिमैत्री बनाई व्यवस्थित बनाइनेछ।
२१६. नगरको वित्तीय कारोबारलाई संवैधानिक आर्थिक ऐन कानुनको मर्म अनुरूप स्वच्छ, पारदर्शी र जवाफदेही बनाउदै आर्थिक अनुशासन र वित्तीय जवाफदेहीता प्रवर्द्धन गरिनेछ।
२१७. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ अनुसार समयमा नै बेरुजु फछ्यौट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

त) योजना व्यवस्थापनतर्फ

२१८. नगरसभाबाट पारित भएका योजना तथा कार्यक्रमहरु एकद्वार प्रणाली मार्फत प्राविधिक तथा योजना शाखामा कार्यरत कर्मचारी सम्बन्धित वडामा उपस्थित भै योजना सम्झौता गर्ने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२१९. योजना कार्यान्वयन गर्ने उपभोक्ता समिति र निर्माण व्यवसायीहरुको क्षमता अभिवृद्धि साथै योजना शाखालाई प्रविधिमैत्री बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२२०. अनुत्पादक एवम् वितरणमुखी टुक्रे आयोजना कार्यक्रम छनौट गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरि उत्पादनमुलक तथा जनताको आश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने प्रतिफलमुखि योजना कार्यान्वयन गर्ने तर्फ नीति लिईनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

थ) वन वातावरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनतर्फ

२२१. प्राकृतिक पानी पोखरी, कुवा, मूल तथा ईनार संरक्षणका लागि आवश्यक अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
२२२. हरेक वर्ष विपद्का घटनाहरुबाट नगरपालिकाले ठुलो मानवीय तथा भौतिक क्षतिको सामना गर्नु परेको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै विपद्का घटनाबाट हुने क्षतिलाई कम गर्न विकास साझेदारहरुसंगको सहकार्यमा नगरपालिकाका अति जोखिमयुक्त र संकटग्रस्त क्षेत्रको अध्ययन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्ययोजना तयार गरी पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२२३. नगरपालिका क्षेत्रभित्र तत्काल र शिघ्र सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य मर्मत सम्भार, विपद् पूर्व एवम् प्रतिकार्य आकस्मिक सेवा लगायतका कार्य गर्न जनशक्तिलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम प्रदान गरि Rapid Response Team बनाइनेछ । साथै यस Team लाई २४ सै घण्टा परिचालन गरिनेछ ।
२२४. पञ्चासे, ठूलीपोखरी, सहस्रधारा, पार्वती गुफा क्षेत्र लगायतका धार्मिक तथा प्राकृतिक महत्वका सिमसार र जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्ने विशेष नीति लिईनेछ । नगरपालिका भित्रका सबै तालतलैया, नदी, सार्वजनिक जग्गा लगायतको मापदण्ड तयार गरी उपयुक्त संरक्षण र दिगो उपयोग गर्ने नीति अंगीकार गरिनेछ ।
२२५. विपद् उत्थानशील समाजको निर्माण गर्न आवश्यक प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिनेछ ।
२२६. स्थानीय विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्सानकन गर्दा अति जोखिम तथा संवेदनशील स्थानमा रहेका बस्तीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरणको लागि आवश्यक कार्यक्रम एवम् परियोजना थालनी गरिनेछ ।
२२७. वर्षातको पानी संकलन र पुनर्भरण सम्बन्धी Rain Water Harvesting, पानीको खपत कम गर्न घरेलु फोहोर पानीको प्रशोधनमा उपकरणको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

२२८. निजी क्षेत्रसँगको सहकार्य र साझेदारीमा फोहोरमैला उत्सर्जनमा न्यूनिकरण तथा स्रोतमै वर्गीकरण गरी पुनःप्रयोग एवम् पुनःचक्रिय फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइने यछ । वैज्ञानिक फोहोर व्यवस्थापन प्रणाली (Reduce, Reuse, Recycle & Compost) को लागि जनस्तरमा जनचेतना कार्यक्रम संचालनको नीति लिइनेछ ।
२२९. सडकमा छाडा छाडिएका चौपाया तथा कुकुरहरुको उचित व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
२३०. विपद् व्यवस्थापन केन्द्रको स्थापना गरिनेछ । जलस्रोत प्रदुषण प्रति शून्य सहनशीलता अवलम्बन गरिनेछ । विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनतालाई संस्थागत गर्न आवश्यक नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२३१. संघ तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा ग्रामिण तथा शहरी क्षेत्रको योजनाबद्ध भौतिक, आर्थिक र सामाजिक विकासलाई सुरक्षित गर्न जमिन, संसाधन, सुविधा र सेवाको उपलब्धता र उपयोगलाई निर्देशन र मार्गदर्शन गर्ने वैज्ञानिक, व्यवस्थित र सुन्दर स्थानीय भु उपयोग नीति-(Land Use Plan) निर्माण गरिनेछ ।
२३२. पहिरोको जोखिममा रहेका क्षेत्रहरुको पहिचान गरि सो क्षेत्रका सम्भावित जोखिम नियन्त्रणका लागि वायो इन्जिनियरिङ प्रविधिको प्रयोग गरिनेछ ।
२३३. कुश्मा बजार लगायत वडाको बाक्लो बस्ती तथा बजार क्षेत्रहरुको फोहोर व्यवस्थापन तथा त्यसको बहुप्रयोग गर्ने प्रवन्धमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
२३४. संघ प्रदेश र स्थानीय तहको लागत साझेदारीमा मनसुनजन्य विपद् तथा आगालागिजन्य विपद्बाट प्रभावित घर परिवारलाई निजी घर/आवासको पुननिर्माण र पुनस्थापना गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

नगरसभा सदस्य ज्यूहरु,

द) रोजगार सेवा केन्द्रतर्फ

२३५. रोजगारी सृजनामा वृद्धि गर्न, रोजगारदाताहरुको पहिचान गरि श्रमिक र रोजगारदाता बीच श्रम सम्बन्ध स्थापना गरिनेछ ।
२३६. बेरोजगार र अर्ध बेरोजगार सम्बन्धी आधार तथ्यांक तयार गरी रोजगार रणनीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२३७. रोजगार सेवा केन्द्रलाई सुदृढ गरी यस अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु, रोजगार, स्वरोजगार र बैदेशिक रोजगार सम्बन्धि सेवाहरु थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
२३८. श्रमिकको दक्षता वृद्धि गरी प्रतिस्पर्धी बनाउन घरेलु तथा साना उद्योगसँगको सहकार्यमा बेरोजगारहरुलाई उनीहरुको क्षमता र इच्छा अनुसारको सिप विकास तालिम दिई दक्ष बनाइनेछ ।
२३९. श्रमिकहरुको कार्यदक्षता वृद्धि गर्न नियमित रूपमा पुनर्ताजगी तालिम संचालन गरी दक्ष र अर्ध दक्ष बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई सम्बन्धित रोजगारदाताहरूसँग सम्झौता गराई रोजगारी प्रदान गरिनेछ ।

२४०. मेयरसँग उत्पादन र रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत वडा नं १४ मा कोदो, वडा नं ११, १२ र ३ मा मकै र कोदो खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२४१. रोजगार संवाद मन्चको स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ ।
२४२. महिला लक्षित रोजगारीका लागि तयारी क्लब सञ्चालन गरिनेछ ।
२४३. श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
२४४. सम्भावित रोजगारदाता र बेरोजगार व्यक्तिहरूको सम्बन्ध स्थापना गर्न रोजगार मेला संचालन गरिनेछ ।
२४५. ऐन बमोजिम स्थापना भएका रोजगार सेवा केन्द्रलाई आन्तरिकिकरण गरि सिप विकास, उद्यमशिलता, श्रम तथा रोजगार सम्बन्धि सेवाहरू एकिकृत रूपमा संचालन गरिनेछ ।

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरू,

यस गरिमामय सभामा पेश भएको यस नीति तथा कार्यक्रमबाट यस आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को बजेटलाई समेत मार्ग निर्देशन प्राप्त भई यहि सभामा पेश हुनेछ ।

यस गरिमामय सभामा पेश भएको नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्न मार्गदर्शन गर्ने एवम् सुझाव तथा पृष्ठपोषण गर्नुहुने संघीय सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार, संघीय संसद र गण्डकी प्रदेश सभाका माननीय सदस्य ज्यूहरू, राजनीतिक दलका प्रमुख एवम् नेतागणहरू र नीति तथा कार्यक्रमलाई बजेटसँग समन्वय गर्दै व्यवहारिक र वस्तुपरक नीति छनौटमा सहयोग गर्नुहुने नगर उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत समितिका संयोजकहरू, वडा अध्यक्षहरू, कार्यपालिकाका सदस्यहरू तथा नगरसभाका सदस्यहरू, कुशमा नगरपालिकाका सम्पूर्ण शाखा प्रमुख एवम् राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरू, बुद्धिजीवी एवम् संचारकर्मीहरू लगायत क्रियाशील निजी तथा सामुदायिक संघ संस्था, सहकारी, श्रमिक वर्ग र नगरवासी सम्पूर्ण आमाबुबा दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरूमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै आगामी दिनमा पनि यहाँहरूको निरन्तर सहयोग रहने छ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद !

रामचन्द्र जोशी
नगर प्रमुख

मिति २०८० असोज १० गते बुधबार